

Anonimizētā versija

Tulkojums

C-665/23 – 1

Lieta C-665/23

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu

Iesniegšanas datums:

2023. gada 9. novembris

Iesniedzējtiesa:

Cour de cassation (Francija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2023. gada 8. novembris

Prasītājs:

IL

Atbildētājs:

Veracash SAS

[..]

IL [..] pret *Cour d'appel de Paris* [Parīzes Apelācijas tiesas] 2022. gada 3. janvārī pasludināto spriedumu strīdā starp viņu un sabiedrību *Veracash*, kas ir atbildētāja kasācijas instancē.

Savas kasācijas sūdzības pamatojumam prasītājs izvirza divus pamatus.

[..]

[tiesvedības fakti]

Fakti un tiesvedība

- 1 Saskaņā ar pārsūdzēto spriedumu [..] 2017. gada 24. martā sabiedrība *Veracash*, kuras grāmatvedības uzskaitē IL bija atvēris zelta noguldījumu kontu, uz viņa

adresi nosūtīja jaunu bankas karti naudas izņemšanai un norēķiniem. Apgalvojot, ka viņš nebija nedz pieprasījis, nedz arī saņēmis šo karti un ka no 2017. gada 30. marta līdz 2017. gada 17. maijam no viņa konta katru ik dienas tika veikti atskaitījumi, kurus viņš nav apstiprinājis, IL pieprasīja sabiedrībai *Veracash* atlīdzināt šīs summas un segt zaudējumus.

- 2 Viņa prasība tika noraidīta pirmajā instancē un apelācijas instancē, pamatojoties uz to, ka viņš nebija tiesīgs atsaukties uz Monetārā un finanšu kodeksa L. 133-18. panta noteikumiem, jo nebija “bez liekas kavēšanās” un “tūlīt” paziņojis sabiedrībai *Veracash* par apstrīdētajiem darījumiem.

Atbilstošās tiesību normas

- 3 Atbilstošās tiesību normas ir normas, kas bija spēkā apstrīdēto atskaitījumu laikā, t. i., no 2017. gada 30. marta līdz 17. maijam.

2007. gada 13. novembra Direktīva 2007/64/EK

- 4 2007. gada 13. novembra Direktīvā 2007/64/EK par maksājumu pakalpojumiem iekšējā tirgū, ar ko groza Direktīvas 97/7/EK, 2002/65/EK, 2005/60/EK un 2006/48/EK un atceļ Direktīvu 97/5/EK, ir iekļauts 56. pants “Maksājumu pakalpojumu lietotāja pienākumi saistībā ar maksājumu instrumentiem”, kurā noteikts:

“1. Maksājumu pakalpojumu lietotājam, kurš ir tiesīgs izmantot maksājumu instrumentu, ir šādi pienākumi:

- a) lietot maksājumu instrumentu saskaņā ar noteikumiem, kas reglamentē maksājumu instrumenta izdošanu un lietošanu, un
- b) bez liekas kavēšanās informēt maksājumu pakalpojumu sniedzēju vai tā norādīto vienību, tiklīdz kļuvis zināms, ka maksājumu instruments ir nozaudēts, nozagts vai nelikumīgi piesavināts vai notikusi tā neatļauta lietošana.

2. Panta 1. punkta a) apakšpunkta vajadzībām maksājumu pakalpojumu lietotājs jo īpaši tūlīt pēc maksājumu instrumenta saņemšanas veic visus vajadzīgos pasākumus, lai saglabātu tā personalizēto aizsardzības elementu drošību.”

- 5 Saskaņā ar direktīvas 58. pantu “Paziņojums par neatļautiem vai nepareiziem maksājumu darījumiem”:

“Maksājumu pakalpojumu lietotājs no maksājumu pakalpojumu sniedzēja saņem kļūdas labojumu tikai tad, ja viņš ir informējis savu pakalpojumu sniedzēju bez liekas kavēšanās, tiklīdz viņš ir uzzinājis par jebkādu neautorizētu vai nepareizu maksājumu darījumu, ieskaitot 75. pantā minēto, un ne vēlāk par 13 mēnešiem

pēc debetēšanas dienas, izņemot gadījumus, ja attiecīgā gadījumā maksājumu pakalpojumu sniedzējs nav sniedzis vai darījis pieejamu informāciju par šo maksājumu darījumu atbilstīgi III sadaļai.”

- 6 Tās pašas direktīvas 60. pantā “Maksājumu pakalpojumu sniedzēja atbildība par neatļautiem maksājumu darījumiem” ir noteikts:

“1. Dalībvalstis nodrošina, ka, neskarot 58. pantu, neatļauta maksājumu darījuma gadījumā maksātāja maksājumu pakalpojumu sniedzējs nekavējoties atlīdzina maksātājam neatļautā maksājumu darījuma summu un attiecīgā gadījumā atjauno tā maksājuma konta stāvokli, no kura tika noņemta šī summa, līdz stāvoklim, kādā tas būtu bijis, ja nebūtu noticis neatļautais maksājumu darījums.

2. Var noteikt papildu finansiālo kompensāciju saskaņā ar tiem tiesību aktiem, ko piemēro līgumam starp maksātāju un viņa maksājumu pakalpojumu sniedzēju.”

- 7 Saskaņā ar tās pašas direktīvas 61. pantu “Maksātāja atbildība par neatļautiem maksājumu darījumiem”:

“1. Atkāpjoties no 60. panta, maksātājs sedz zaudējumus maksimāli līdz EUR 150 saistībā ar jebkādiem neatļautiem maksājumu darījumiem, kas rodas no pazaudēta vai nozagta maksājumu instrumenta, vai ja maksātājs nav nodrošinājis personalizētos drošības elementus pret maksājumu instrumenta nelikumīgu piesavināšanos.

2. Maksātājs sedz visus zaudējumus saistībā ar jebkādiem neatļautiem maksājumu darījumiem, ja tādi radušies, viņam rīkojoties krāpnieciski vai nolaidības dēļ, vai tīši nepildot vienu vai vairākus savus 56. pantā noteiktos pienākumus. Šādos gadījumos nav spēkā šā panta 1. punktā minētais summas limits.

3. Gadījumos, kad maksātājs nav rīkojies krāpnieciski vai ar nolūku neizpildījis savus pienākumus saskaņā ar 56. pantu, dalībvalstis var samazināt šā panta 1. un 2. punktā noteiktās atbildības apmēru, jo īpaši ņemot vērā maksājumu instrumenta personalizētu drošības elementu būtību un apstākļus, kādos tas ir nozaudēts, nozagts vai nelikumīgi atsavināts.

4. Maksātājs nesedz finansiālās sekas, kas rodas no tā, ka pazaudēts vai zagts, vai nelikumīgas piesavināšanās rezultātā iegūts maksājumu instruments tiek lietots pēc tam, kad ir izdarīts paziņojums saskaņā ar 56. panta 1. punkta b) apakšpunktu, izņemot gadījumus, ja viņš rīkojies krāpnieciski.

5. Ja maksājumu pakalpojumu sniedzējs nenodrošina piemērotus līdzekļus, lai jebkurā brīdī būtu iespējams paziņot par maksājumu instrumenta nozaudēšanu, zādzību vai nelikumīgu atsavināšanu, kā minēts 57. panta 1. punkta c) apakšpunktā, maksātājam nav saistošas finansiālās sekas, kas rodas no tā, ka tiek lietots minētais maksājumu instruments, izņemot gadījumus, ja maksātājs rīkojies krāpnieciski.”

Valsts tiesību normas

- 8 Direktīva 2007/64/EK tika transponēta valsts tiesībās ar 2009. gada 15. jūlija rīkojumu 2009-866 par maksājumu pakalpojumu sniegšanas un maksājumu iestāžu izveides nosacījumiem, ko, konkrēti, noteica ar Monetārā un finanšu kodeksa L. 133-17., L. 133-18., L. 133-19. un L. 133-24. pantu, šajos pantos iestrādājot Direktīvas 56., 58., 60. un 61. panta noteikumus.
- 9 Saskaņā ar Monetārā un finanšu kodeksa L. 133-17. panta I daļu, kurā grozījumi izdarīti ar minēto rīkojumu, ir noteikts pienākums “maksājumu pakalpojumu lietotājam bez liekas kavēšanās informēt maksājumu pakalpojumu sniedzēju vai tā norādīto vienību, tiklīdz tam kļuvis zināms, ka maksājumu instruments ir nozaudēts, nozagts vai nelikumīgi piesavināts vai notikusi šā instrumenta vai tam piesaistīto datu neatļauta lietošana, lai šo instrumentu varētu bloķēt.”
- 10 Saskaņā ar tā paša kodeksa L. 133-18. pantu:
- “Ja lietotājs ziņo par neatļautu maksājumu darījumu saskaņā ar L. 133-24. pantā izklāstītajiem nosacījumiem, maksātāja maksājumu pakalpojumu sniedzējs nekavējoties atmaksā maksātājam neatļautā maksājumu darījuma summu un attiecīgā gadījumā atjauno tā konta stāvokli, no kura tika debetēta šī summa, uz stāvokli, kādā tas būtu bijis, ja nebūtu noticis neatļautais maksājumu darījums.
- Maksātājs un viņa maksājumu pakalpojumu sniedzējs var līgumiski vienoties par papildu kompensāciju.”
- 11 Tā paša kodeksa L. 133-19. pantā noteikts:
- “I. – Neatļauta maksājumu darījuma gadījumā, kas radies maksājumu instrumenta nozaudēšanas vai nozagšanas dēļ, pirms tiek sniegta L. 133-17. pantā paredzētā informācija, maksātājs sedz zaudējumus maksimāli līdz EUR 150.
- Tomēr maksātājam neiestājas atbildība tāda neatļauta maksājuma darījuma gadījumā, kas veikts, neizmantojot personalizēto drošības ierīci.
- II. – Maksātāja atbildība neiestājas, ja neatļautais maksājumu darījums ir veikts, bez maksātāja ziņas nelikumīgi piesavinoties maksājumu instrumentu vai ar to saistītos datus.
- Tā neiestājas arī maksājumu instrumenta viltošanas gadījumā, ja neatļautā maksājumu darījuma brīdī maksātāja instruments ir atradies viņa rīcībā.
- III. – Ja vien maksātājs nav rīkojies krāpnieciski, maksātājam nav saistošas finansiālās sekas, ja maksājumu pakalpojumu sniedzējs nenodrošina piemērotus līdzekļus, lai būtu iespējams paziņot par maksājumu instrumenta bloķēšanu, kā paredzēts L. 133-17. pantā.

IV. – Maksātājs sedz visus zaudējumus saistībā ar jebkādiem neatļautiem maksājumu darījumiem, ja tādi radušies, viņam rīkojoties krāpnieciski, tīši vai rupjas nolaidības dēļ neizpildot L. 133-16. un L. 133-17. pantā noteiktos pienākumus.”

12 Visbeidzot, tā paša kodeksa L. 133-24. pantā noteikts:

“Maksājumu pakalpojumu lietotājs informē savu maksājumu pakalpojumu sniedzēju par neatļautu vai nepareizu maksājumu darījumu bez liekas kavēšanās un ne vēlāk par 13 mēnešiem pēc tā debetēšanas dienas, pretējā gadījumā iestājas noilgums, ja vien maksājumu pakalpojumu sniedzējs nav sniedzis vai darījis pieejamu informāciju par šo maksājumu darījumu atbilstīgi III sadaļas 1. iedaļas IV nodaļai.

Izņemot gadījumus, kad lietotājs ir fiziska persona, kas veic uzņēmējdarbību nesaistītos nolūkos, puses var nolemt atkāpties no šā panta noteikumiem.”

Pamatu izskatīšana

Par otrā pamata pirmo daļu:

Pamata izklāsts

13 IL apgalvo, ka spriedumā ir atzīts, ka nav pamata likt sabiedrībai *Veracash* atgriezt viņam 794,513 gramus zelta vai, ja tas nav iespējams, samaksāt tā vērtību euro, un ka ar spriedumu ir noraidīti visi pārējie viņa prasījumi, pamatojoties uz nosacījumu, ka “maksājumu pakalpojumu lietotājs informē savu maksājumu pakalpojumu sniedzēju par neatļautu vai nepareizu maksājumu darījumu bez liekas kavēšanās un ne vēlāk par trīspadsmit mēnešiem pēc tā debetēšanas dienas, pretējā gadījumā iestājas noilgums, ja vien maksājumu pakalpojumu sniedzējs nav sniedzis vai darījis pieejamu informāciju par šo maksājumu darījumu [...]; šajā lietā apelācijas tiesa uzskatīja, ka IL nebija tiesīgs atsaukties uz Monetārā un finanšu kodeksa L. 133-18. panta noteikumiem, ciktāl maksājumu pakalpojumu lietotājam ir “bez liekas kavēšanās” un “tūlīt” jāziņo pakalpojumu sniedzējam par neatļautu maksājumu darījumu, un ka viņš nav pierādījis, ka ir izpildījis šo pienākumu, jo sabiedrībai *Veracash* apstrīdēšanas veidlapu ir nosūtījis 2017. gada 23. maijā, t. i., gandrīz divus mēnešus pēc pirmā apstrīdētā atskaitījuma, tomēr bankas kartes lietotāja rīcībā ir trīspadsmit mēneši pēc darījuma debetēšanas dienas, lai par to paziņotu; apelācijas tiesa, pieņemot šādu spriedumu, ir pārkāpusi L. 133-24. panta 2. punktu, kas bija spēkā pirms 2017. gada 9. augusta rīkojuma Nr. 2017-1252.”

Tiesas atbilde

Pamata pieņemamība

14 [..].

15 [..].

16 Apelācijas pamats ir [..] pieņemams.

Pamata pamatotība

17 Strīda risinājums ir atkarīgs no tā, vai maksājumu pakalpojumu sniedzējs var atteikties atlīdzināt neatļauta darījuma summu, ja maksātājs, kaut ir ziņojis par darījumu trīspadsmit mēnešu laikā pēc tā debetēšanas datuma, to darot, ir kavējies, bet šī kavēšanās nav bijusi tīša vai radusies viņa rupjas nolaidības dēļ.

18 Prasītājs [IL] galvenokārt apgalvo, ka maksājumu pakalpojuma lietotāja rīcībā ir trīspadsmit mēneši pēc darījuma debetēšanas dienas, lai par to paziņotu.

19 Sabiedrība *Veracash*, atbildētājs, atbild, ka, ja Monetārā un finanšu kodeksa L. 133-24. pantā likumdevējs ir noteicis lietotājam pienākumu bez liekas kavēšanās paziņot par neatļautu darījumu, vienlaikus nosakot trīspadsmit mēnešu termiņu, tad tas ir tāpēc, ka tas ir darīts ar nodomu paredzēt dubultu termiņu un ka trīspadsmit mēneši ir galējais termiņš. Atbildētājs piebilst, ka, ņemot vērā ar šo noteikumu saistītos riskus, tā būtība ir tāda, ka pakalpojumu lietotājiem, tiklīdz viņi uzzina par jebkādu novirzi attiecībā uz pakalpojumu, ir jāreaģē tūlīt, par šo novirzi ziņojot savam pakalpojumu sniedzējam.

20 Tiesvedībai piemērojamie Monetārā un finanšu kodeksa noteikumi ir jāinterpretē saskaņā ar Direktīvas 2007/64/EK pantiem, kuri transponēti šajā kodeksā.

21 *Cour de cassation* norāda, ka Direktīvas 2007/64/EK 58. panta burtiska interpretācija, kā to uzskata apelācijas instances tiesa, var likt uzskatīt, ka maksājumu pakalpojumu sniedzējs ir tiesīgs atteikties atlīdzināt neatļauta maksājumu darījuma summu, pamatojoties tikai uz to, ka maksājumu pakalpojumu lietotājs par to ir paziņojis ar kavēšanos, pat ja tas izdarīts trīspadsmit mēnešu termiņā. Tā norāda, ka šādu interpretāciju pamato minētās direktīvas 31. apsvērums, kurā, pirmkārt, ir noteikts, ka “[m]aksājumu pakalpojumu lietotājs no maksājumu pakalpojumu sniedzēja saņem kļūdas labojumu tikai tad, ja viņš ir informējis savu pakalpojumu sniedzēju bez liekas kavēšanās, tiklīdz viņš ir uzzinājis par jebkādu neautorizētu vai nepareizu maksājumu darījumu”, un, otrkārt, “[l]ai samazinātu risku un sekas, ko rada neatļauti vai nepareizi veikti maksājumu darījumi, maksājumu pakalpojumu lietotājam pēc iespējas ātrāk būtu jāinformē maksājumu pakalpojumu sniedzējs par jebkādu apstrīdējumu attiecībā uz neatļautiem vai nepareizi veiktiem maksājumu darījumiem [..] Ja maksājumu pakalpojumu lietotājs ievēro šo paziņošanas termiņu, viņam būtu jābūt iespējai uzturēt savas prasības saskaņā ar valsts tiesību aktiem noteiktajos noilguma periodos.”

22 Tomēr šāda interpretācija šķiet grūti savienojama ar Direktīvas 2007/64/EK 61. panta 2. punktu, kurā noteikts, ka maksātājs sedz visus zaudējumus saistībā ar

jebkādiem neatļautiem maksājumu darījumiem, citiem vārdiem sakot, viņam tiek liegtas tiesības uz atlīdzināšanu tikai tad, ja viņš tīši vai rupjas nolaidības dēļ nav izpildījis vienu vai vairākus no pienākumiem, kas viņam uzlikti saskaņā ar šīs pašas direktīvas 56. pantu, tostarp pienākumu bez liekas kavēšanās informēt maksājumu pakalpojumu sniedzēju par maksājumu instrumenta nozaudēšanu, zādzību, nelikumīgu piesavināšanos vai jebkādu neatļautu izmantošanu. Proti, lai gan maksātāja maksājumu pakalpojumu sniedzējam nav pienākuma atlīdzināt maksātājam neatļauta maksājuma darījuma summu, par kuru maksātājs tam ir ziņojis ar kavēšanos, tam, vai šī kavēšanās ir bijusi tīša vai radusies rupjas nolaidības dēļ, nav nozīmes.

- 23 Eiropas Savienības Tiesa 2021. gada 2. septembra spriedumā *CRCAM* (C-337/20, 36. punkts), interpretējot Direktīvas 2007/64/EK 58. pantu, nosprieda, ka “lietotājs, kurš nav paziņojis savam maksājumu pakalpojumu sniedzējam par neatļautu darījumu 13 mēnešu laikā pēc tā debetēšanas dienas, nevar izvirzīt prasījumus par šī pakalpojumu sniedzēja atbildību, tostarp pamatojoties uz vispārējām tiesībām, un līdz ar to nevar saņemt šī neatļautā darījuma atlīdzināšanu”, taču nav lēmusi par sekām, ko rada maksātāja pienākuma neievērošana bez liekas kavēšanās informēt savu maksājumu pakalpojumu sniedzēju par neatļauta maksājuma darījuma atklāšanu.
- 24 Pat ja *Cour de cassation* saredz jēgu tajā, ka maksātājam ir jāievēro pienācīga rūpība un jāinformē savs maksājumu pakalpojumu sniedzējs, tai, ņemot vērā Direktīvas 2007/64/EK 61. panta 2. punktu, šķiet, ka ES likumdevējs nav paredzējis sodīt maksātāju par jebkādu kavēšanos neatkarīgi no apstākļiem, pilnībā liedzot viņam tiesības uz atlīdzināšanu. Tiesa sliecas šo direktīvu interpretēt tādējādi, ka, izņemot maksātāja krāpnieciskas rīcības gadījumus un gadījumus, kad paziņošana veikta pēc trīspadsmit mēnešu termiņa beigām, fakts, ka maksātājs ir kavējis paziņot savam maksājumu pakalpojumu sniedzējam par sava maksājumu instrumenta nozaudēšanu, zādzību, nelikumīgu piesavināšanos vai neatļautu izmantošanu, neietekmē viņa tiesības uz tādu neatļautu darījumu radīto zaudējumu atlīdzināšanu, kurus nebūtu iespējams novērst, ja par tiem tiktu paziņots bez kavēšanās, un ka maksātājam ir tiesības uz tādu neatļautu darījumu radīto zaudējumu atlīdzināšanu, kurus nevarētu novērst, ja par tiem būtu paziņots bez kavēšanās, un maksātājam būtu jāliedz tiesības uz tādu neatļautu darījumu zaudējumu atlīdzināšanu, kurus varētu novērst, ja par tiem tiktu paziņots bez kavēšanās, ar nosacījumu, ka paziņošanas kavēšanās bijusi tīša vai radusies maksātāja rupjas nolaidības dēļ.
- 25 Tomēr, tā kā Direktīvas 2007/64 56., 58., 60. un 61. panta precīza interpretācija nav pašsaprotama, ir jāaptur tiesvedība un jāuzdod Eiropas Savienības Tiesai prejudiciāli jautājumi, kas izklāstīti šā sprieduma rezolutīvajā daļā.

Tiesa **AR ŠĀDU PAMATOJUMU,**

ņemot vērā Līguma par Eiropas Savienības darbību 267. pantu,

NOSPRIEŽ uzdot Eiropas Savienības Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

“1) Vai 2007. gada 13. novembra Direktīvas 2007/64/EK par maksājumu pakalpojumiem iekšējā tirgū, ar ko groza Direktīvas 97/7/EK, 2002/65/EK, 2005/60/EK un 2006/48/EK un atceļ Direktīvu 97/5/EK, 56., 58., 60. un 61. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka maksātājam tiek liegtas tiesības uz neatļauta darījuma summas atlīdzināšanu, ja par neatļauto maksājumu darījumu viņš ir kavējies paziņot savam maksājumu pakalpojumu sniedzējam, lai gan to ir izdarījis trīspadsmit mēnešu laikā pēc darījuma debetēšanas dienas?

2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša, vai tiesību uz atlīdzināšanu liegšana maksātājam ir atkarīga no tā, vai kavēšanās paziņot ir bijusi tīša vai radusies maksātāja rupjas nolaidības dēļ?

3) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša, vai maksātājam ir liegtas tiesības uz atlīdzināšanu par visiem neatļautajiem darījumiem vai tikai tiem darījumiem, kurus būtu bijis iespējams novērst, ja paziņošana nebūtu kavējusies?”

[..]